

We zijn met twaalf

In de serie 'Leven met getallen'

7 februari 2021

Voorgangers: Aline Barnhoorn (overweging) en Leo van Driel

Lied Alleen kan ook, met twee is beter (Oosterhuis / Oomen)

Inleiding

'Oud zijn is het eindelijk vermogen, veraf te zijn van plannen en getallen.... ' dichtte Ida Gerhard. Ida Gerhard bedoelt hier getallen als harde cijfers, waarmee we dingen hard maken, becijferen en berekenen. En waarachter we schuilgaan. Je burgerservicenummer, je pincode, of de oversterfte aan Covid. Om zomaar wat te noemen. Harde cijfers, plannen en getallen waar we goddank ooit van verlost zullen raken... dat is een wenkend perspectief.

De getallenwerelden die de joodse mystiek oproept zijn anders van aard; ze roepen oneindig veel mogelijkheden en betekenissen op. Je betreedt met ieder getal een ander universum, en er openen zich oneindige mogelijkheden en eeuwigheden.

Vandaag is dat het getal 12. Een dozijn. Gangbare hoeveelheid voor gasten aan de tafel. Koop maar eens een bestek of servies, dat gaat altijd per twaalf of per 6, een half dozijn. Zoveel mensen horen er blijikbaar om de tafel te zitten, om de kring rond en compleet te maken. U kent vast de tekening van Len Munnik over de Brexit, waarbij één van de 12 sterren wordt weggepoetst. Zonder Engeland zijn we niet compleet, zijn we met 11.... De toekomst moet leren hoe we weer compleet zullen worden. De EU begon met twaalf leden. Het werden er 28, nu zijn het er 27. Dat zijn de harde cijfers. Maar de vlag blijft hetzelfde: we zijn met twaalf. En dat is veel meer...

Gebed

Gij die ons kent en roept bij onze naam

Ieder mens een eigen wereld, levend in eigen kring...

Gij die ons vraagt: waar is je broer, je zus....die ons maakte naar uw beeld.

Niet alleen op de wereld, maar verbonden met zoveel anderen.

Gij die ons onze plaats wijst en die ons vraagt, het te wagen met Uw liefde

We komen bij u, met alle beperkingen die we ondervinden

en dankbaar voor de creativiteit en de kennis om toch contact te maken.

We bidden vanuit een wereld die uiteen valt.

In rijk en arm, in kanshebbend en kansloos, in gezond en ziek

We zien rivaliteit en nationalisme, achterdocht en agressie

En we bidden om eenheid in alle verdeeldheid

om erkenning van de ander als ander, die de eigen wereld aanvult en verrijkt.

We bidden om liefde die sterker is dan de haat.

Om verbinding die sterker is dan de wedijver.

En om verbinding met U, die de wereld zo liefhebt....

Dat wij nooit de gelederen sluiten, maar de kring verwijden

Dat onze tafel altijd nog plaats biedt.

Dat onze wereld nooit vol raakt met alleen mensen die zijn zoals wij zelf

Maar altijd onze verwondering en verrassing gaande houdt,

naar nieuwe vormen van gemeenschap en nieuwe vormen van verbondenheid met U

Amen

Lied: Gij die uw Naam hebt uitgeroepen (Oosterhuis / Oomen)

Schriftlezing: Uit Handelingen 1

¹⁵In die dagen staat Petrus op te midden van de leerlingen – er was een groep van ongeveer honderdtwintig mensen bijeen – en zegt: ¹⁶‘Broeders (en zusters), het schriftwoord waarin de heilige Geest bij monde van David heeft gesproken over Judas, de gids van hen die Jezus gevangen hebben genomen, moest in vervulling gaan. ¹⁷Judas was een van ons en had deel aan onze dienende taak. [En dan vertelt Petrus welke dood Judas is gestorven, en hij zegt over hem:]

In het boek van de Psalmen staat namelijk geschreven: “Laat zijn woonplaats een woestijn worden en laat niemand daar meer verblijven.” En ook: “Laat een ander zijn taak overnemen.” ²¹Daarom moet een van de mannen die steeds bij ons waren toen de Heer Jezus onder ons verkeerde, ²²vanaf de doop door Johannes tot de dag waarop hij in de hemel werd opgenomen, samen met ons getuigen van zijn opstanding.’ ²³Ze stellen twee kandidaten voor: Josef Barsabbas, die de bijnaam Justus heeft, en Mattias. ²⁴Daarna baden ze als volgt: ‘U, Heer, doorgrondt ieders gedachten. Wijs van deze beide mannen degene aan die u gekozen hebt ²⁵om als apostel zijn dienende taak te verrichten en de plaats in te nemen van Judas, die zijn ondergang tegemoet is gegaan.’ ²⁶Ze lieten hen loten en het lot valt op Mattias. Hij is als twaalfde aan de elf apostelen toegevoegd.

Schriftlezing: 1 Korinthe 12: 18-25

¹⁸God heeft nu eenmaal alle lichaamsdelen hun eigen plaats gegeven, zoals hij dat wilde. ¹⁹Als ze met elkaar slechts één lichaamsdeel zouden vormen, zou dat dan een lichaam zijn? ²⁰Het is juist zo dat er een groot aantal lichaamsdelen is en dat die met elkaar één lichaam vormen. ²¹Het oog kan niet tegen de hand zeggen: ‘Ik heb je niet nodig,’ en het hoofd kan dat evenmin tegen de voeten zeggen. ²²Integendeel, juist die delen van het lichaam die het zwakst lijken zijn het meest noodzakelijk. ²³De delen van ons lichaam waarvoor we ons schamen en die we liever bedekken, behandelen we zorgvuldiger en met meer respect ²⁴dan die waarvoor we ons niet schamen. Die hebben dat niet nodig. God heeft ons lichaam zo samengesteld dat de delen die het nodig hebben ook zorgvuldiger behandeld worden, ²⁵zodat het lichaam niet zijn samenhang verliest, maar alle delen elkaar met dezelfde zorg omringen.

Lied: Wij zullen één van ziel (Oosterhuis / Oomen)

Overweging

Twaalf is een rekeneenheid, op ons lijf geschreven. Het twaalfallig stelsel is afgeleid van onze vingers: je telt met je duim je vingerkootjes, dat is 4x3 en dan nog x 2. En dan hou je nog een handvol over. Ook in de muziek speelt 12 een rol. De witte en de zwarte toetsen van de piano vormen samen een 12 tonig systeem.

Zo tellen we twaalf uren voor de dag en twaalf uren voor de nacht, twaalf maanden in een jaar, twaalf stammen van Israël, twaalf apostelen, en aan het einde van de tijd, als het kwaad definitief is overwonnen, staan er 144.000 mensen in witte kleren voor God’s troon. Dat zijn de mensen die het hebben gered in de grote verdrukking. Het gros van de mensheid en daar dan nog weer een veelvoud van. Completer kan het niet worden. Een enorme cirkel en die is rond. Alle Menschen werden Brüder! God grossiert in geredde zielen, God is dus een grootgrossier, en geen grootgrutter, die elk onsje in harde getallen afweegt!

We lezen in Handelingen dat de leerlingen van Jezus bij elkaar zijn, na de dood van Judas. Met ongeveer 120, zijn ze. 10x12. Dat kun je op je vingers natellen, Maar toch zijn ze niet meer compleet. Ze zijn met elf. Er mist iemand. Elf is het gekkengetal, zeggen we dan. Met elf is de cirkel niet compleet, dat kan zo niet, want we horen met 12 te zijn, verenigd in een cirkel rond het ene onzichtbare middelpunt, waar alles om draait.

Er zijn 120 mensen aanwezig. Tienvoudig 12. Dat kun je op je vingers natellen.

En uit die 120 komen er uiteindelijk 2 tevoorschijn, uit wie God de uiteindelijke keus maakt. Er wordt gebeden en geloot, en het wordt Mattias. Hij neemt de plaats in van Judas en maakt de cirkel weer

rond. 'Hij werd aan de elf apostelen toegevoegd,' staat er. En de volgende zin luidt: 'toen de dag van Pinksteren aanbrak, waren ze allen bij elkaar.'

We weten verder weinig over Mattias.

Maar we kunnen zijn graf bezoeken. In de crypte van de St Mattias in Trier. De moeder van keizer Constantijn, Helena, heeft zijn gebeente naar Trier laten overbrengen en daar ligt het in een schrijn. Hij is de patroonheilige van bouwvakkers, varkenshoeders, kleermakers en suikerbakkers. Hij wordt aangeroepen tegen blaren, kinkhoest, alcoholisme, pokken en onvruchtbaarheid. En: bij het begin van de scholen. (Dat laatste is vandaag natuurlijk bijzonder, want morgen gaan de scholen weer open.)

Trier is een heel bijzondere bedevaartplek. De stad is gesticht door keizer Augustus en is de oudste stad van Noord-Europa, en ook lange tijd de hoofdstad van het heilige Roomse Rijk, van Karel de Grote. In Trier wordt de heilige rok bewaard. Dat kleed dat Jezus tot vlak voor zijn dood droeg, en waar de soldaten onder het kruis om dobbelden. Want het hemd van een jood is uit één stuk, rond geweven. Het kan niet in stukken worden opgedeeld. Het is uit één stuk geweven, en staat daarmee voor de éénheid van alle mensen in Christus. Iedere zeven jaar wordt die rok getoond aan de pelgrims. De heilige rok en St. Mattias zeggen samen: we zijn met twaalf, ondeelbaar één. Het is hét symbool voor de oecumene en voor de vrede in Europa.

Er wordt in Trier tijdens de pelgrimage intens gebeden om vrede en eenheid, rond de ongedeelde rok van Jezus. En overal zie je dan ook de Europese vlag. Een hemelsblauwe vlag met een kring van 12 sterren. Het is de vlag van Maria, de Sterre der Zee. Met Pinksteren zijn ze allen bij elkaar.

We zijn met twaalf, niet met 27 overgebleven lidstaten van de EU. Hét symbool van de eenheid van Europa. 'We zijn en blijven met twaalf, zelfs na de Brexit. Dat kun je op je vingers natellen. Trier, en niet Brussel, is de spirituele hoofdstad van een verenigd Europa, dat in vrede leeft. Oud zijn is het eindelijk vermogen, ver af te zijn van plannen en getallen.'

De cirkel is rond. De heilige rok van Jezus blijft ongedeeld. Mattias neemt de plaats in van Judas. Vanaf het allereerste begin klinkt binnen de christelijke gemeenschap de roep om eenheid. Het is een groot ideaal en ook onze grootste uitdaging. Maar ook een grote valkuil. Karel de Grote stichtte het heilige roomse rijk, hij werd keizer in het tweede rijk, na de Romeinen. Dat ideaal bereikte hij met veel oorlog en geweld. Een afgedwongen eenheid, die vijandig stond tegenover alles wat 'vreemd' was en de grenzen wreed bewaakte. Ook dat is Europa.

Hitler probeerde het ook : das Dritte Reich: een kunstmatige eenheid onder dwang en geweld, met een uitsluiting van allerlei zogenaamd vreemde elementen waarin iedereen uiterlijk op elkaar moest lijken en waarin 'anderen' moesten worden uitgeroeid. God verwordt daarmee tot grootgrutter, die alleen druppels zuiver bloed meetelt en ieder onsje afweegt. Zo kan het ideaal van eenheid haaks komen te staan op de eenheid waartoe de Grootgrossier ons oproept.

De 144.000 met hun witte kleren zijn niet die hun overwinning triomfantelijk uitroepen en elk tegengeluid de mond snoeren. Maar het zijn degenen die geréd zijn uit die grote verdrukking. We zijn met 12 maal 12 maal 12 maal 12 etc.

We vormen een kerkelijke gemeenschap, als we met twaalf durven zijn. Bonifatius, Willibrord, Damiaan, Colomba, allemaal staken ze vanuit Ierland de zee over naar het vasteland, met twaalf in een boot. Om hier de liefde van Christus te leren...

Een liefde die ver af staat van plannen en getallen, maar die de cirkel rond maakt. En die vrede sticht. Een liefde die van ons broeders en zusters maakt. Hoe verschillend we ook zijn. Samen vormen we het ene lichaam van Christus. We hoeven niet op elkaar te lijken, we hoeven geen vreemdelingen buiten onze grenzen te sluiten, we zijn samen verbonden en één, in de liefde die Christus ons leerde. Kerk zijn, is: met twaalf mensen in een schuitje stappen en die liefde voor gaan leven op de plaats waar ons schip strandt. Hier in de Bethel kerk, en op alle plekken waar geloofd wordt in de liefde van Christus.

In de Hebreeuwse mystiek schrijf je 12 met een klein haaltje: de jota, de jod. En dan de beth. Met dat piepkleine haaltje begint de onuitsprekelijke naam van de Ene, die betekent: ik zal er zijn. De jod is de grondvorm van alle letters en dus ook van de hele schepping. Het is de eenheid die vóór al het andere bestaat. Een eenheid waar we uit voortkomen en waar we naar terugkeren. Een eenheid die alle verschillen erkent en weet te benutten, in vrede.

En na dat haaltje volgt de beth. Het huis, dat wij bouwen, onze wereld vol tegenstellingen, waar de eenheid uit elkaar kan vallen, maar waar we veilig en in vrede mogen leven. Voor Gods aangezicht.

Met elkaar in éénheid. Bij alle verscheidenheid is dat de kracht van de twaalf...

We staan daarmee ver af van plannen en getallen. We hoeven geen grootgrutters te zijn om uit de rode cijfers te blijven. Integendeel. Het gros van de mensheid wordt verlost en zal staan te juichen en te zingen.

Het is een mooi ideaal. Maar de harde realiteit van onze wereld zegt: het is twee voor twaalf. Nog even en er is geen redden meer aan. Daar worden we niet wijzer van. Stap gewoon in je scheepje en steek van wal. Net als Willibrord en Bonifatius, en al die anderen. De twaalf sterren op de Europese vlag zijn veel meer dan de 28-1 leden. Wie beseft met twaalf te zijn hoeft geen grens te bewaken tegen mensen van elders die een beroep doen op asiel. Wie met twaalf zijn, sluiten niemand buiten, maar maken steeds opnieuw de cirkel rond.

Leef uit de liefde, vanuit de cirkel die rond is. Dan ben je sterk genoeg. Want we zijn met twaalf....

Lied: Vogeltje, vlucht naar de bergen - psalm 11, vrij (Oosterhuis / Löwenthal)

Voorbeden

Barmhartige God,

Wij bidden u voor een verdeelde mensheid.

Die veelheid van volkeren, stammen, dorpen, gezinnen,

Heel die veelkleurige, veelvormige, veeltalige mensheid.

Gij ziet en hoort en voelt wat wij elkaar aandoen
aan afgunst, dwang, strijd en oorlog, honger en uitbuiting,
omdat wij de eersten willen zijn, machtig, leiders
die zelf kunnen besluiten, eigenaars, meesters in het rekenen.

Wij bidden voor de vluchtelingen en hun kinderen,
onderweg naar een veilige plaats, hongerig en moe,
wij bidden voor oude mensen die geen kracht meer hebben
om te werken, dat er iemand is die voor hen zorgt.

Wij bidden voor gevangenen, en dwangarbeiders,
voor kwetsbare, geminachte, dakloze mensen.
Gij ziet en hoort en voelt wat wij elkaar aandoen,
Geef ons oog voor alle mensen, oor voor de samenklank.

Wij bidden voor de levende natuur, voor de aarde,
die wij exploiteren, waar we rijk van willen worden,
en die we verwoesten en vergiftigen.

Leer ons bescheidenheid, leer ons de aarde te dienen.

God, Gij die naar de zwakste en meest kwetsbare omziet,
die oog hebt voor wat klein is en door ons veracht wordt,
zie toch wat wij doen, wat wij de natuur en de aarde aandoen.
Vergeef ons onze schulden, zoals wij onze schuldenaars vergeven.
Bewaar ons voor de verzoeking te willen heersen
Geef dat wij onze plaats zien en aanvaarden.

Wij leggen aan u voor wat ons hart beroert,
onze angsten en zorgen om mensen waar we van houden.
En wij danken u voor de vreugde die wij beleven.

Amen

Lied: Om zegen (Oosterhuis / Löwenthal)

Tafelviering

Zegen

De Eeuwige moge voor u uitgaan
als een licht op uw weg door het leven.
De Eeuwige moge naast u voortgaan
u beschermen met zijn armen.
Moge de Eeuwige achter u zijn
wanneer gevaar in de rug u bedreigt.
Moge de Eeuwige onder u zijn
een veilig net wanneer u mocht vallen
De Eeuwige moge binnen in u zijn
u troosten in dagen van droefenis,
De Eeuwige moge rondom u zijn
als een schild, een beschutting
en moge de Eeuwige ook boven u zijn
om u te zegenen.

Amen

Lied: Gij levende eerste en laatste (Oosterhuis / Oomen)